

**QUIRION, Jean; DEPECKER, Loïc;
ROUSSEAU, Louis-Jean (ed.) (2013)**
Dans tous les sens du terme
Ottawa: Les Presses de l'Université d'Ottawa.
179 p. ISBN 978-2-7603-2052-9

Si a l'extraterrestre de visió neta i pura que tant vegades s'ha utilitzat com a metàfora per al·ludir a alguns assumptes lingüístics li fésim explicar les seves impressions sobre els estudis, els tractats, els articles i les conferències que ha llegit al voltant de la terminologia, possiblement ens plantejaria una situació bastant més senzilla del que ens pot semblar als qui tenim una visió en part velada perquè ens dediquem a assumptes relacionats amb aquesta disciplina. Però potser no és necessari anar tan lluny i n'hi ha prou d'ensenyar aquesta producció a qui es dedica a àmbits de coneixement molt allunyats del nostre perquè arribi a una conclusió força semblant a la de l'extraterrestre.

Fernando Pessoa, en un dels seus escrits, deia que «la civilització és la creació d'estímuls amb un excés constantment progressiu sobre la nostra capacitat de reaccionar-hi». Si seguim parafrasejant l'escriptor portuguès sembla que els qui treballem en terminologia haguem arribat al cim de la civilització per haver trobat l'antídot contra els estímuls que excedeixen la nostra capacitat de reacció. O com a mínim és molt possible que fos això el que ens diria el nostre amic extraterrestre. Perquè el que hem vist en els últims anys és que hi ha molt poques coses noves, molt pocs estímuls que encadenin un camí de renovació, que proporcionin una nova vida a aquest àmbit del coneixement.

Davant d'aquesta perspectiva qualsevol descobriment pot resultar encoratjador. I molt més la publicació d'un llibre com *Dans tous les sens du terme*, en què els seus editors, J. Quirion, L. Depecker i L.-J. Rousseau, ens prometen el panorama d'una disciplina en evolució.

La pregunta que ens fem, que ens hem estat fent a mesura que llegíem determinats capítols del llibre, és on és aquesta evolució, on s'amaga, que no hem estat capaços de veure-la entremig de moltes pàgines dedicades a dir el que ja hem llegit en moltes altres ocasions.

Perquè sembla que la terminologia és un àmbit en el qual qui es dedica a estudiar-la no arriba a creure's realment —encara i a aquestes alçades— que es troba en una disciplina autònoma, i necessita una vegada i una altra buscar noves orientacions que la justifiquin, que li atorguin aquest caràcter propi que no creu que té. És un àmbit en què apareix una vegada i una altra aquest complex de fill il·legítim que necessita al·ludir constantment al pare que no el reconeix, aquesta actitud del convers que, en el seu afany d'integració en la societat d'acollida, intenta allunyar qualsevol dubte sobre la seva adscripció inequívoca a aquesta societat.

Contínuament (i aquest llibre n'és un bon exemple) assistim a esdeveniments i llegim articles en què abans d'exposar el fruit d'una recerca o d'una reflexió profunda (que n'hi ha) es fa un examen dels principis de la terminologia, s'al·ludeix insistentment als inicis de la disciplina, es tornen a escriure línies i línies repetint unes dades que hem sentit massa vegades, fet que suposa una pèrdua de temps, esforços i paper. No podríem contagiar-nos del que passa en altres disciplines i fer d'una vegada aquesta volta de rosca de més, tan necessària, per traspasar la frontera de la justificació?

Assumim la complexitat de la terminologia, les seves característiques, ja prou ben definides en grans estudis que són pilars d'aquesta disciplina, anem cap endavant i deixem-la créixer en el seu propi camí. Un camí en què lògicament hi ha escoles, diferents corrents de pensament, però la diversitat i la dissensió sempre han format part del pensament científic; molt apartades del sentir acomodaticí d'un coneixement que no aconsegueix desancorar-se del passat, en són l'essència.

Darrere d'aquestes consideracions em vull permetre, igual que Javier Sampedro no fa gaire en la ressenya d'un llibre de Nicholas Wade, no només de recomanar el llibre sinó també d'assenyalar un camí per llegir-lo. Proposo desembarassar-nos en cada capítol de totes

aquestes línies que sonen a justificació, i després continuar «sin escándalo, dejando en suspenso el dogma recibido, inclinando la cabeza en el ángulo adecuado para entender el argumento del otro».

En aquesta línia, estarem oberts per rebre dos articles que suposen dos esforços per situar les coses en el seu lloc just, per marcar aquests punts d'inflexió a partir dels quals es pot seguir avançant. D'una banda, l'article en què M. Teresa Cabré assenyala fites i referents de la terminologia en el moment actual, i en què, des d'una perspectiva integradora, fa una proposta de síntesi de les quatre aproximacions crítiques a la terminologia tradicional, que des del seu punt de vista són les més representatives: la socioterminològica de Gaudin, la sociolingüístico-cognitiva de Temmerman, la comunicativa de Cabré i la cultural de Diki-Kidiri. I, de l'altra, l'article de L.-J. Rousseau, en què es consideren des d'una orientació eminentment pràctica els reptes que la nova metodologia terminològica té per respondre a una teoria terminològica amb plantejaments innovadors en aspectes crucials com ara la normalització o la variació. El camí se'ns mostra des del mateix moment en què, en el cas de Cabré, s'assumeix que la seva proposta és només per a una de les cares d'aquest terme polièdric estudiat per aquesta autora, en una visió complementària i mai excloent, que no nega les altres. En el cas de Rousseau, es presenta una proposta oberta des del treball terminològic cap als grups humans a qui afecta.

En un altre article L. Depecker aposta per una línia necessària d'obertura des d'unes apreciacions tradicionals sobre la terminologia cap a una dimensió social i cultural que està bé de recordar i assumir. Tot i això, ens pot arribar a confondre el fet que hagi optat per posar noms nous a aspectes que ja han estat estudiats en altres ocasions. Els ecos no al·ludits de Georges Matoré en aquests termes testimonis d'una època i una societat, i els de Pierre Bourdieu en parlar de representacions serveixen per donar força a aquesta concepció.

La nostra lectura oberta ens permet contemplar també un article com el de Christopher Roche sobre la modelització dels conceptes, assenyat en l'orientació, ben documentat, científicament adequat i aclaridor, però en el qual sembla que fa voltes per idees per les quals altres i ell mateix ja han transitat en múltiples vegades, en un afany de separar els termes d'una dimensió lingüística que els és inherent.

D'altra banda, l'article d'Anila Angjeli es fixa en les relacions entre terminologia i documentació, sobre les quals s'ha insistit tantes vegades, i ho fa des d'una

versió reduïda de la terminologia, centrada en la normalització, que oblida molts anys de recerca i moltes reticències vençudes per assumir l'existència de la variació.

No obstant això, és veritat que en el fons de qual-sevol aproximació a la terminologia hi ha el vessant normalitzador. Un punt de partida per al primer dels tres articles metodològics que hi ha en el llibre, el d'Amor Montané i M. T. Cabré. En aquest article es dóna compte d'una metodologia per al seguiment de la implantació dels termes normalitzats, i es mostren els resultats aconseguits amb aquesta experimentació. Llàstima que l'espai reduït, utilitzat sobretot per mostrar les dades, no permet veure tot el rerefons teòric i les conclusions interessants que sens dubte se'n deriven. Són anàlisis com aquesta les que ens han de mostrar si la normalització terminològica es duu a terme adequadament o si, per contra, s'ha de replantejar tota la metodologia normalitzadora perquè l'índex d'èxit sigui més significatiu.

L'article de Caroline Barrière, el segon dels metodològics, constitueix sens dubte una de les millors apostes del llibre per anar endavant, per transcendir la metodologia tradicional de la terminologia i apuntar cap a les accions relacionades amb les indústries de la llengua. En aquest text es fa un repàs dels problemes fonamentals que sorgeixen en els intents d'automatització de les tasques a les quals s'enfronta el treball terminològic, i es proporciona una relació molt completa de les línies cap a on es pot adreçar, en el futur, la recerca sobre aquest camp.

Finalment, l'article de Laurence Kister i Évelyne Jacquey fa un acostament a un experiment de detecció automàtica dels trets semàntics que es concreten en l'oposició concret/abstracte. És un tema que pot semblar restringit, però que, com en molts d'altres, planteja operacions bàsiques molt importants, ja que sobre aquestes operacions es poden sostenir anàlisis de més gruix.

Veiem, per tant, que en el llibre s'hi poden trobar força més escletxes de les que pensàvem en un principi, moltes portes que es poden seguir obrint. Si ho fan cap enfora, es podrà ampliar el conjunt d'estímuls que ens fa gaudir d'una terminologia realment en evolució.

JOAQUÍN GARCÍA PALACIOS

Departament de Traducció i Interpretació

Universidad de Salamanca

Traducció de TERMINÀLIA